

RAPORTI

nga vëzhgimi i zgjedhjeve lokale të vitit 2013 në Republikën e Kosovës

E drejta e votimit, përkatësisht e drejta për të zgjedhë dhe për t'u zgjedhur është një nga të drejtat themelore të njeriut, e garantuar me Kushtetutën e Republikës së Kosovës¹ si dhe me aktet juridike ndërkombëtare më të rëndësishme.²

Sipas Ligjit nr. 03/L-072 për Zgjedhjet Lokale në Republikën e Kosovës³, mbajtja dhe administrimi i zgjedhjeve lokale në Kosovë dhe legjislacioni përkatës zgjedhor udhëhiqen nga disa parime, siç janë:

- Zgjedhjet Komunale mbahen në bazë të votës së lirë, të përgjithshme, të barabartë, të drejtpërdrejtë dhe të fshehtë në përputhje me rregullat e këtij ligji dhe rregullave të KQZ-së.
- Çdo qytetar i Kosovës ka të drejtë për të votuar dhe të zgjidhet pa diskriminim
- Liria dhe fshehtësia e votës është e garantuar. Askush nuk ka të drejtë të pengojë ndonjë qytetar për të votuar, ta detyrojë atë të votojë në mënyrë të veçantë, ta mbajë atë përgjegjës për votën, ose të kërkojë, kundër dëshirës së tij/saj, që të zbuloj votën e tij/saj ose arsyet për mosvotim.
- Të gjitha subjektet politike janë të lira të bëjnë fushatë dhe kanë mundësi të barabartë për emisione në radio dhe televizion, fonde publike dhe forma tjera të përkrahjes.
- Përdorimi i posteve publike, burimeve ose personelit të cilitdo institucion me qëllim të përkrahjes subjektivit politik në zgjedhje është rreptësisht i ndaluar.
- Subjektet politike nuk mund të shfrytëzojnë nëpunësit civil dhe të përdorin burimet ose personelin për fushatë gjatë zgjedhjeve.
- Të gjitha subjektet politike, përkrahësit e tyre dhe të gjitha institucionet tjera janë të obliguara të respektojnë parimet themelore të përcaktuara në këtë nen dhe të ndërmarrin të gjitha masat për të siguruar mbajtjen e zgjedhjeve të lira, të drejta dhe të mirë-informuara brenda klimës së tolerancës demokratike, paqes dhe respektit për sundimin e ligjit.

¹ Kushtetuta e Republikës së Kosovës, neni 45.

² Deklarata e Përgjithshme për të Drejtat e Njeriut, neni 21.3; Konventa Ndërkombëtare për të Drejtat Civile dhe Politike, neni 25 (b); Protokollin nr. 1i Konventës Evropiane për Mbrojtjen e të Drejtave të Njeriut dhe Lirive Themelore (KEDNJ), neni 3.

³ Ligji nr. 03/L-072 për Zgjedhjet Lokale në Republikën e Kosovës, neni 3.

Duke u bazuar në Ligjin nr. 03/L-072 për Zgjedhjet Lokale në Republikën e Kosovës⁴, Presidentja e Republikës së Kosovës, znj. Atifete Jahjaga, më 2 korrik 2013 ka shpallur mbajtjen e zgjedhjeve lokale (për kryetar të komunave dhe për kuvende komunale) për datën 3 nëntor 2013.

Fushata zgjedhore e subjekte politike u zhvillua në periudhën 3 tetor - 1 nëntor 2013. Përgjithësisht, fushata zgjedhore ka kaluar në atmosferë të qetë dhe pa incidente, përveç në pjesën veriore të Kosovës ku kundërshtitë për dhe kundër mbajtjes së zgjedhjeve kanë kulmuar me kërcënime, sulme verbale e fizike dhe akte tjera të dhunës. Gjatë fushatës ka pasur raste **të shfrytëzimit të lokaleve shkollore për tubime elektorale të subjekte politike gjatë orarit mësimor** si dhe **të përfshirjes së fëmijëve në fushatë**, gjë që paraqet shkelje të Rregullës Zgjedhore nr. 13/2013 të KQZ-së për fushatën zgjedhore dhe njoftimin për ngjarjet politike.⁵ Shkollat mund të përdoren për tubime publike vetëm nëse KQZ dhe Qeveria e Kosovës me Memorandum marrëveshje vendosin për këtë dhe atë vetëm pas orarit të punës.⁶

1. Monitorimi i zgjedhjeve lokale më 3 nëntor 2013

Zgjedhjet lokale (për kryetar të komunave dhe për kuvende komunale) janë mbajtur më 3 nëntor 2013. Institucioni i Avokatit të Popullit (IAP) ka monitoruar procesin e Ditës së Votimit me 12 ekupe vëzhguese mobile në tërë territorin e Kosovës (duke përfshirë edhe veriun e Mitrovicës dhe fshatin Çabër të Zubin Potokut) me përjashtim të komunave Leposaviq e Zveçan si dhe Zubin Potok, pos fshatit Çabër). ***Ekipet vëzhguese të IAP-së kanë vizituar 131 Qendra të Votimit (QV) dhe 407 Vendvotime nga gjithsej 798 QV me 2366 Vendvotime në 38 komuna të Republikës së Kosovës.***

Zgjedhjet lokale të 3 nëntorit 2013 në përgjithësi kanë qenë të organizuara mirë, përkundër disa lëshimeve, kryesisht të natyrës teknike, por të cilat nuk kanë ndikuar në mbarëvajtjen e procesit të votimit. Në përgjithësi **Dita e Votimit ka kaluar qetë** dhe pa incidente të theksuara, pos në veriun e Mitrovicës ku gjatë tërë ditës grupe të njerëzve të cilët ishin kundër organizimit të zgjedhjeve dhe pjesëmarrjes së qytetarëve serbë në to kanë provokuar, fyer dhe kërcënuar qytetarët që kanë shkuar në QV për të votuar.

Edhe këtë herë u dëshmuua se me vullnetin e mirë, vendosmërinë e të gjithë faktorëve relevantë të rendit, sigurisë dhe drejtësisë si dhe informimin e drejtë, është i mundur ofrimi i sigurisë për të gjithë qytetarët që të gëzojnë të drejtën e tyre kushtetuese për të shprehur lirshëm vullnetin e tyre zgjedhor përmes votës.

⁴ Po aty, neni 4.

⁵ Rregulla Zgjedhore nr. 13/2013 Fushata zgjedhore dhe njoftimi për ngjarjet politike, neni 4.1 dhe neni 5.2.

⁶ Po aty, neni 4.1.

Rastet konkrete të shkeljeve të regjistruara

Para disa QV në pjesën veriore të **Mitrovicës**, numri i policëve ka qenë i vogël dhe gradualisht në orët e pasdites është zvogëluar edhe më shumë, kështu që rreth orës 15:30, para QV 3805B (me 16 vendvotime) në Shkollën Fillore “Sveti Sava” nuk vërehej fare prania e policisë. Pas orës 16:00 është ndërprerë votimi në dy QV më të mëdha 3805B dhe 3805X (me më së shumti votues të regjistruar), kur disa dhjetëra persona kanë hyrë nëpër vendvotime dhe kanë shkatërruar materialin zgjedhor.

Incidente ka pasur edhe në QV 3401E në **Graçanicë**. Aty, rreth orës 14:00, një veprimtar i një subjekti politik ka njoftuar vëzhguesit e IAP-së se policia i ka ndaluar 4 anëtarë të subjektit politik Savez Kosovskih Srba (Lidhja e Serbëve të Kosovës) me dyshim se para kësaj QV u kanë ofruar të holla qytetarëve që të votojnë për këtë subjekt politik. Rreth orës 16:00 vëzhguesit e IAP-së kanë biseduar me policin kujdestar në stacion policor në Graçanicë, i cili ka pohuar arrestimin e këtyre personave nën dyshimin e dhënies së të hollave për të votuar për kandidatët e SKS-së dhe se po presin ardhjen e prokurorit publik kujdestar dhe gjyqtarit hetues. Rreth orës 18:30, vëzhguesit e IAP-së shkuan përsëri në stacionin policor në Graçanicë dhe pas lejitimit të prokurorit dhe policisë biseduan me njërin nga të arrestuarit, i cili pohoi sjelljen korrekte të policisë dhe mohoi akuzat. Të gjithë të arrestuarve u është caktuar paraburgimi prej 48 orëve dhe rreth orës 19:00 janë dërguar në Qendrën e Paraburgimit në Prishtinë.

Ndërsa, në vendvotimin QV 3401E/02R, po ashtu në **Graçanicë**, me kërkesë të anëtarëve të KVV-së, rreth orës 13:00 policia ka larguar nga vendvotimi një vëzhgues, i cili ka penguar procesin e votimit duke fyer votuesit dhe duke iu bërë presion atyre që të tregojnë se për kënd kanë votuar, ndërkohë ka tentuar që fizikisht t'i pengojë disa votues të shkojnë te paravanet dhe të votojnë.

Rast evident i diskriminimit ishte ai në QV 1315E/01D në **Lipjan** me mbishkrimin **ASHKALIT**, duke u veçuar kështu në mënyrë diskriminuuese si vendvotim vetëm për këtë komunitet (edhe pse vërehej që ata votonin edhe në vendvotimet tjera).

Ekipe të vëzhguese mobile të IAP-së, gjatë monitorimit të zgjedhjeve lokale kanë vërejtur edhe këto fakte, si në vijim:

- *Llambat verifikuese ultravjollce në përgjithësi kanë qenë funksionale*, por në disa raste të rralla ato nuk kanë funksionuar si duhet për shkak të baterive të dobëta apo ka pasur mungesë të llambave rezervë, pas vërejtjeve të kryesuesve të KVV-ve dhe të menaxherëve të QV-ve janë mënjanuar.
- Në një mori rastesh *Dhënësve e Fletëvotimit (anëtar të KVV-së), të cilët njëherit kanë bërë edhe spërkatjen e gishtit të votuesit me ngjyrën e padukshme*, në mungesë të dorëzave u janë lagur gishtat me këtë ngjyrë dhe pastaj kanë hasur në probleme për të votuar, nëse kanë votuar në një vendvotim tjetër nga ai ku kanë qenë me detyrë si anëtar të KVV-ve. Të përkujtojmë se anëtarët e KVV-ve kanë pasur mundësi të

votojnë të parët, para fillimit të procesit të votimit, në bazë të dispozitave të Rregullës Zgjedhore përkatëse të KQZ-së⁷, por jo çdo herë ata caktohen në vendvotimet ku edhe votojnë.

- ***Te një numër i anëtarëve të KVV-ve ka pasur paqartësi se kush ka të drejtë të ndihmojë votuesit me aftësi të kufizuar dhe/ose analfabet***, duke ua mohuar anëtarëve të familjes t’iu ndihmojnë familjarëve të tyre në këtë gjendje. Rregulla Zgjedhore përkatëse e KQZ-së thekson qartë se anëtarët e KVV-ve dhe vëzhguesit e akredituar nuk mund t’iu ofrojnë ndihmë asnjë votuesi, por këtë mund ta bëjnë familjarët ose njëri nga votuesit që presin në rresht për të votuar, dhe atë vetëm për një votues.⁸ Personi që pranon të asistojë votuesin do të shënojë me shkronja të shtypit emrin e tij/saj dhe do të shënohet në Listën Votuese përkatëse, pranë emrit ose hapësirës së votuesit që është asistuar.⁹ Ekipet vëzhguese të IAP-së në disa raste kanë vërejtur se i njëjti person u ka asistuar gjatë votimit dy anëtarëve të familjes (prindërve të tij), siç ishte rasti në QV 0808C/04D në fshatin Gllarevë, komuna e Klinës.
- Edhe ***në Ditën e Votimit, posterët dhe bilbordet e subjekteve politike, me fotografi të kandidatëve për kryetar komune dhe të kandidatëve për kuvende komunale kanë qenë të vendosura në distancë më të shkurtë se 100 metra nga QV-të***, edhe pse kjo është e ndaluar me Rregullën Zgjedhore përkatëse të KQZ-së, ku theksohet se ato duhet të mënjanohen që në ditën e heshtjes zgjedhore, pra së paku 24 orë para fillimit të procesit të votimit. Përgjegjës për heqjen e tyre janë menaxheri i QV-së së bashku me stafin teknik për materialet në rreze prej 100 metrave nga QV si dhe KVV-të për materialet brenda vendvotimit.¹⁰
- ***Në Listat Përfundimtare të Votuesve ende figurojnë një numër i konsiderueshëm emrave të personave që kanë vdekur***. Raste të këtilla ka në të gjitha komunat.
- ***Personat me aftësi të kufizuara (në karroca) në shumë raste nuk kanë mundur të kenë qasje të papenguar në vendvotime***, për shkak të mungesës së pjerrinave përkatëse në objektet që kanë qenë të caktuara si QV, ndër to edhe objekti ku gjendet Zyra Administrative e Qeverisë së Kosovës në Lagjen e Boshnjakëve në veriun e Mitrovicës (QV 3802B).
- ***Ka pasur raste kur kabinat e votimit kanë qenë në aso pozita që nuk kanë garantuar fshehtësinë e votës***.
- ***Në QV 1311E/02R në Shtëpinë e Kulturës në Lipjan, shënimi në Librin e Votimit fillimisht është bërë me laps të thjeshtë***, por pas dhënies së këshillës nga ekipi vëzhgues i IAP-së, shënimi ka vazhduar të bëhej me laps kimik.
- Gjatë vëzhgimit në QV 1612A në fshatin Ratkoc, komuna e Rahovecit, menaxheri i kësaj qendre e ka njoftuar ekipin vëzhgues mobil të IAP-së se ***një numër i***

⁷ Rregulla Zgjedhore nr. 09/2013 Votimi, numërimi në vendvotim dhe menaxhimi i Qendrës së Votimit, neni 19.1.

⁸ Po aty, neni 15.5.

⁹ Po aty, neni 15.6.

¹⁰ Po aty, neni 12.

konsiderueshëm i votuesve janë ankuar për shkak se vendvotimi iu është caktuar në largësi deri në 15 km. nga vendbanimi i tyre. Rregulla Zgjedhore përkatëse e KQZ-së e specifikon shumë qartë se “Asnjë votues mundësisht, nuk duhet të udhëtojë më shumë se 3 km deri në vendvotimin e tij apo të saj”.¹¹

- *Disa policë nga Vushtrria të cilët në Ditën e Votimit janë sjellë për të shërbyer në Mitrovicë prej orës 7:00 - 19:00 nuk kanë pasur mundësi të ushtrijnë të drejtën e tyre të votës.* Ata janë ankuar për këtë çështje dhe kanë kërkuar që të gjendet mundësia e realizimit të kësaj të drejte edhe nga policët që në Ditën e Votimit kanë qenë në detyrë, pikërisht në periudhën e procesit të votimit. IAP, përmes telefonit, ka kërkuar informacion nga KQZ për t’u njoftuar se si është rregulluar çështja e votimit të policëve në detyrë jashtë komunës së tyre gjatë kohës së votimit. Përgjigja nga KQZ ka qenë: “Policët që janë në detyrë në vendin e njëjtë ku jetojnë, mund të votojnë në çdo kohë, por KQZ nuk ka paraparë zgjidhje për policët në detyrë që janë dërguar në një vend apo komunë tjetër nga atje ku jetojnë, për realizimin e të drejtës së tyre për të votuar”. Ky nuk ka qenë rasti i vetëm, kur policët në detyrë, apo edhe personeli shëndetësor në kujdestari (siç ishte rasti në Spitalin Rajonal në Gjakovë) nuk kanë mundur të realizojnë të drejtën e votimit. Ç’është e vërteta, as Rregullat Zgjedhore të KQZ-së nuk kanë paraparë kurrfarë zgjidhje për raste të tilla.

Ekipe të vëzhguese mobile të IAP-së kanë vëzhguar votimin nëpër qendrat korrektuese dhe qendrat e paraburgimit, shtëpinë e përkujdesjes së pleqve në Prishtinë dhe spitale.

- Në *Qendrën Korrektuese në Dubravë*, komuna e Istogut kanë votuar 85 të burgosur (të gjithë me kusht). Ky vendvotim është mbyllur në orën 14.00 me arsyetim se nuk ka pasur të interesuar tjerë për votim dhe nuk kanë qenë të pajisur me dokumente identifikimi.
- Në *Qendrën Korrektuese në Smrekonicë*, komuna e Vushtrrisë kanë qenë të regjistruar 184 votues. Në kohën kur ekipi vëzhgues mobil i IAP-së ishte në këtë qendër (ora 11:00) votimi nuk kishte filluar. Sipas koordinatorit për votim pritej arritja e materialit zgjedhor nga KQZ. Më vonë ai ka konfirmuar se procesi i votimit kishte filluar në orën 11:30.
- Në *Qendrën Korrektuese në Lipjan* është votuar me kusht dhe kanë munguar listat e kandidatëve të subjekteve politike për kuvende komunale. Po ashtu, në këtë qendër nuk janë dërguar fare fletëvotimet për votuesit nga komuna e Deçanit dhe Mamushës, ndërsa fletëvotimet nga komuna e Fushë Kosovës kanë qenë në numër jo të mjaftueshëm.
- Në *Qendrën e Paraburgimit në Prishtinë* të burgosurit kanë votuar me kusht. Në monitorim, pos ekipit vëzhgues mobil të IAP-së, kanë qenë të pranishëm edhe vëzhgues nga KMDLNJ dhe QKRMT. Prej 65 të burgosurve, kanë votuar 39 prej tyre. Pos listës së kandidatëve për këshilltarë të kuvendit komunal të Prishtinës, ka

¹¹ Po aty, neni 3.2.

munguar lista me kandidatë për komunat tjera, prandaj të burgosurit nga komunat tjera kanë mundur të votojnë vetëm për kandidatët për kryetarë të komunës dhe subjektin politik për kuvend komunal.

- Në **Qendrën e Paraburgimit në Pejë** ka pasur vonesë në hapjen e QV-së për shkak të mungesës së një anëtari të KVV-së. Për shkak të mungesës së dokumentacionit të identifikimit kanë votuar vetëm 35 nga gjithsej 87 të burgosur. Vendi i ndarë për votim nuk i ka plotësuar kushtet e nevojshme për fshehtësinë e votimit, pasi që KQZ nuk i ka pajisur me kabina për votim.
- Në **Qendrën e Paraburgimit në Prizren** procesi i votimit ka filluar në orën 9:00 dhe ka përfunduar në orën 13.00. Nga 89 të burgosur kanë votuar vetëm 8 prej tyre.
- Në **Qendrën e Paraburgimit në Mitrovicë** të drejtën e votimit e kanë realizuar vetëm 4 të paraburgosur (3 nga Graçanica dhe 1 nga Fushë Kosova). Rreth 20 të paraburgosur të tjerë nuk kanë mundur të votojnë. Zëvendësdrejtori i Qendrës së Paraburgimit ka deklaruar se ata i kanë dërguar me kohë Shërbimit Korrektues të Kosovës listën me kërkesën e të paraburgosurve dhe të dënuarve për t'iu mundësuar votimi dhe kjo listë është nënshkruar nga vetë të paraburgosurit dhe të dënuarit.
- Në **Shtëpinë për Persona të Moshuar dhe pa Përkujdesje Familjare** (Shtëpia e Pleqve) **në Prishtinë** procesi i votimit ka filluar në orën 10:00, pikërisht në kohën kur aty kishte arritur ekipi vëzhgues mobil i IAP-së.
- Në **Qendrën Klinike e Universitare të Kosovës (QKUK) në Prishtinë** nuk ka pasur votim. Ekipi vëzhgues mobil i IAP-së ka vizituar QKUK-në dy herë gjatë ditës së votimit (në orën 11:20 dhe në orën 15:30). Në bisedën telefonike me drejtorin e Departamentit të Operacioneve Zgjedhore të KQZ-së u informuam se QKUK nuk ka dorëzuar në KQZ listën e votuesve, prandaj edhe nuk është organizuar procesi i votimit.
- As në **Spitalin Rajonal në Ferizaj** nuk ka pasur vendvotim. Sipas drejtorit të spitalit, arsye për këtë është fakti se në spital nuk ka pasur pacientë të palëvizshëm, ndërsa ata që kanë dëshiruar të votojnë, janë liruar nga spitali.
- Procesi i votimit nuk është zhvilluar as në **Spitalin Rajonal në Gjakovë**. Në mungesë të ekipit mobil të KKZ-së, të drejtën e votimit nuk kanë mundur ta shfrytëzojnë disa dhjetëra pacientë, por as personeli shëndetësor në kujdestari.
- Në **Institutin e Shëndetit Mendor (ISHM) në Shtime** procesi i votimit kishte përfunduar në orën 11:00. Në kohën kur ekipi vëzhgues mobil i IAP-së ishte në këtë institut, aty nuk gjendej asnjë person kompetent për të dhënë ndonjë informatë zyrtare. Më vonë, drejtori i ISHM-së informoi ekipin vëzhgues se kutitë e votimit janë dërguar në Institut pa kurrfarë paralajmërimi. Ai theksoi se kanë votuar 26 pacientë dhe pothuajse gjysma e tyre nuk kanë pasur aftësi gjykim.

2. Monitorimi i rivotimit në veriun e Mitrovicës më 17 nëntor 2013

Më 17 nëntor 2013, është zhvilluar procesi i rivotimit në 3 QV (me 29 vendvotime) në veriun e Mitrovicës. *Ekipi vëzhgues i IAP-së ka monitoruar procesin e rivotimit në 20 vendvotime në këto QV.*

Në të gjitha QV, përreth tyre vërehej numër shumë i madh i forcave të rendit dhe sigurisë. Në afërsi të drejtpërdrejtë të QV-ve gjendeshin policët e EULEX-it dhe policë të Policisë së Kosovës, ndërsa në distancën prej 50-100 metra prej tyre qëndronin pjesëtarë të uniformuar me mbishkrimin "Civilna Zastita". Nuk janë vërejtur incidente apo konflikte që do të prishnin rendin dhe do të rrezikonin sigurinë e votuesve, por megjithatë vërehej gjendje e tensionuar.

Avokati i Popullit falënderon ekipet e Policisë së Kosovës, nën udhëheqjen e z. Besim Hoti, zëvendës drejtor i Drejtorisë Rajonale të Policisë së Kosovës në Veri, për përcjelljen e vazhdueshme dhe sigurinë e ekipeve vëzhguese të IAP-së gjatë tërë procesit të monitorimit.

Gjatë monitorimit janë evidentuar këto shkelje dhe lëshime të dëshmuara:

- *Parimi i dygjuhësisë, përkatësisht barazia e gjuhëve dhe shkrimeve nuk është respektuar në asnjë QV dhe në asnjë vendvotim.* Materialet sqaruese dhe orientuese kanë qenë vetëm në gjuhën serbe me alfabetin cirilik, përkundër faktit se gjuha shqipe dhe gjuha serbe janë gjuhë zyrtare në tërë territorin e Republikës së Kosovës.
- *Ka pasur vështirësi për të votuar personat me aftësi të kufizuara dhe ata të moshës së shtyrë* (pleqtë) për shkak se shumë vendvotime kanë qenë në katin e dytë dhe nuk ka pasur pjerrina.
- *Janë vërejtur vështirësi të theksuara në gjetjen e emrave të votuesve në Listat e votuesve*, ku për rrjedhojë numri i votuesve me kusht ishte më i madh dhe janë paraqitur radhë të gjata të votuesve të vendvotimet me kusht.
- *Në shumicën e vendvotimeve në paravanet e votimit* ka qenë vetëm Lista me emrat e kandidatëve për kuvendin komunal, por *ka munguar Lista me emrat e kandidatëve për kryetarin e komunës.*
- *Në paravanet e votimit* në QV 3805B/04R dhe në QV 3805B/09R *janë hequr ose mbuluar apo dëmtuar logot e KQZ-së.*

3. Monitorimi i raundit të dytë për kryetar të komunave - 1 dhjetor 2013

Raundi i dytë (i ashtq. *balotazhi*) i zgjedhjeve për kryetar të komunave në Republikën e Kosovës u mbajt më 1 dhjetor 2013 në 25 komuna. Institucioni i Avokatit të Popullit (IAP) ka monitoruar procesin e Ditës së Votimit me 12 ekipe vëzhguese mobile në tërë territorin e Kosovës (duke përfshirë edhe veriun e Mitrovicës). *Ekipet vëzhguese të IAP-së kanë vizituar 140 Qendra të Votimit (QV) dhe 400 Vendvotime nga gjithsej 594 QV me 1816 Vendvotime në 25 komuna të Republikës së Kosovës.*

Zgjedhjet e 1 dhjetorit 2013 në përgjithësi kanë qenë të organizuara mirë, përkundër disa lëshimeve, kryesisht të natyrës teknike (që kanë qenë evidente edhe në zgjedhjet e 3 nëntorit 2013) si dhe incidenteve në fshatin Pasjan, komuna e Parteshit dhe në Tunelin e Parë, komuna e Mitrovicës.

Rastet konkrete të shkeljeve të regjistruara

Në QV 1116B në **Tunelin e Parë**, komuna e Mitrovicës, ka ndodhur rrahja ndërmjet koordinatorëve të AKR-së dhe PDK-së. Ata, me urdhër të Prokurorit Publik u dërguan në stacionin policor në Mitrovicë.

Në QV 3603D në **fshatin Pasjan**, komuna e Parteshit, persona të panjohur kanë dëmtuar kutitë e votimit në tre vendvotimet e kësaj qendre.

Në vendvotimin 1501E/07R në **Obiliq**, kryesuesi i vendvotimit nuk e lejoi vëzhguesin e IAP-së të vëzhgojë i papenguar. Kjo vërejtje është evidentuar edhe në Librin e Vendvotimit.

Edhe në zgjedhjet e 1 dhjetorit 2013 u përsërit rasti evident i diskriminimit në QV 1315E/01D në **Lipjan** me mbishkrimin **ASHKALIT**, duke u veçuar kështu në mënyrë diskriminuese si vendvotim vetëm për këtë komunitet (edhe pse vërehej që ata votonin edhe në vendvotimet tjera).

Në hyrje të QV 0202X në **Gjakovë** është vërejtur një poster i kandidatës për kryetare të komunës. Ndërsa në vendvotimin QV 0202X/07R, kryesuesja e Këshillit të Vendvotimit (KVV) e ka lejuar menaxherin e QV-së të votojë pa letërnjoftim, me arsyetim se e njihje personalisht. Pasi që anëtarët e KVV-së e njoftuan policinë për këtë, vendvotimi u mbyll për 30 minuta deri sa janë marrë në deklaratat nga personat e përfshirë në këtë rast dhe më pas votimi ka vazhduar pa pengesa.

Në hyrje të QV-së 1602A në **Rahovec** ka qëndruar, vetë i treti, vëllai i kandidatit të AAK-së për kryetar të komunës Smajl Latifit, për çka është njoftuar policia, të cilët e kanë larguar atë.

Ekipe të vëzhguese mobile të IAP-së, gjatë monitorimit të zgjedhjeve lokale kanë vërejtur edhe këto fakte, si në vijim:

- Në një mori rastesh *Dhënësve e Fletëvotimit (anëtar të KVV-së), të cilët njëherit kanë bërë edhe spërkatjen e gishtit të votuesit me ngjyrën e padukshme*, në mungesë të dorëzave u janë lagur gishtat me këtë ngjyrë dhe pastaj kanë hasur në probleme për të votuar, nëse kanë votuar në një vendvotim tjetër nga ai ku kanë qenë me detyrë si anëtar të KVV-ve. Megjithatë, në disa vendvotime KKV është kujdesur që dhënësit e fletëvotimit t'i pajis me dorëza, gjë që ka lehtësuar punën e tyre. Të përkujtojmë se anëtarët e KVV-ve kanë pasur mundësi të votojnë të parët, para fillimit të procesit të votimit, në bazë të dispozitave të Rregullës Zgjedhore përkatëse të KQZ-së¹², por jo çdo herë ata caktohen në vendvotimet ku edhe votojnë.

¹² Rregulla Zgjedhore nr. 09/2013 *Votimi, numërimi në vendvotim dhe menaxhimi i Qendrës së Votimit*, neni 19.1.

- *Në Listat Përfundimtare të Votuesve ende figurojnë një numër i konsiderueshëm emrave të personave që kanë vdekur.* Raste të këtilla ka në të gjitha komunat. Nga ana tjetër, në këto lista nuk janë përfshirë të gjithë votuesit e rinj që ndërkohë i kanë mbushur 18 vjet.
- *Personat me aftësi të kufizuara (në karroca) në shumë raste nuk kanë mundur të kenë qasje të papenguar në vendvotime,* për shkak të mungesës së pjerrinave përkatëse në objektet që kanë qenë të caktuara si QV. Një nga shembujt e mirë, por të pakët, ku këtyre votuesve iu është mundësuar qasja e papenguar në vendvotime ishte QV 3401E në Graçanicë.
- *Në QV 3040A në fshatin Dragobil, komuna e Malishevës kanë munguar formularët e ankesave,* kurse *në QV 3032A në fshatin Bajë dhe në QV 3047 në fshatin Marali (të dyja në komunën e Malishevës) formularët e ankesave kanë qenë vetëm në gjuhën serbe.*
- *Në Vendvotimin 1301E/04D në Lipjan, siç ka pohuar një pjesëtare e Policisë së Kosovës, e cila është në marrëdhënie pune në Shërbimin Korrektues të Kosovës, asaj i është vulosur rubrika e saj nga KQZ dhe nuk i është lejuar votimi me arsyetim se është në orar të punës, përderisa kolegu i saj, i cili po ashtu ishte në orar të punës, por rubrika e tij nuk ishte e vulosur, i është mundësuar të votoj. Mirëpo, në vendvotimet tjera në Kosovë, pjesëtarët e Policisë së Kosovës, që kanë qenë në detyrë, kryesisht kanë votuar me kusht.*

Ekipe të vëzhguese mobile të IAP-së kanë vëzhguar votimin nëpër qendrat korrektuese dhe qendrat e paraburgimit si dhe në spitale.

- Në *Qendrën Korrektuese në Dubravë,* komuna e Istogut kanë votuar 59 persona nga gjithsej 204 sa kanë pasur të drejtë vote. Votimi ka filluar në orën 9:00 dhe ka përfunduar në orën 13:00.
- Në *Qendrën e Paraburgimit në Prizren* kanë votuar 26 persona dhe votimi ka përfunduar në orën 10:45.
- Në *Qendrën e Paraburgimit në Mitrovicë* të drejtën e votimit e kanë realizuar vetëm dy të paraburgosur, ndërsa rreth 20 të paraburgosur të tjerë nuk kanë mundur të votojnë. Mirëpo, për dallim nga zgjedhjet e 1 nëntorit, kësaj radhe ka votuar edhe personeli kujdestar i kësaj qendre (gjithsej pesë votues).
- Në *Qendrën e Paraburgimit në Gjilan* votimi filloi në orën 9:30 dhe përfundoi në orën 10:20. Kanë votuar 27 të paraburgosur, kurse 11 të tjerë nuk kanë dashur të votojnë.
- Në *Qendrën Klinike e Universitare të Kosovës (QKUK) në Prishtinë* përsëri nuk ka pasur votim, sepse QKUK nuk ka dorëzuar në KQZ listën e votuesve.

- Votime nuk ka pasur as në *Spitalin Rajonal në Pejë dhe në Qendrën Integruese për të Moshuar*, pasi që Ministria e Shëndetësisë nuk i ka dërguar listat, prandaj KQZ nuk ka dërguar ekipin mobil.
- Në *Spitalin Rajonal në Gjilan* nuk është zhvilluar votimi për shkak se nuk kishte asnjë ekip nga KKZ në Gjilan.
- As në *Spitalin Rajonal në Ferizaj* nuk ka pasur vendvotim. Sipas drejtorit të spitalit, arsye për këtë është fakti se në spital nuk ka pasur pacientë të palëvizshëm, ndërsa ata që kanë dëshiruar të votojnë, janë liruar nga spitali.
- Në *Spitalin Rajonal në Gjakovë* kanë qenë disa dhjetëra pacientë të palëvizshëm, të cilët nuk kanë mundur të votojnë, pasi që nuk ka ardhur asnjë ekip mobil për t'iu mundësuar votimin.

Duke u bazuar në lëshimet e vërejtura gjatë monitorimit të zgjedhjeve lokale nga ekipet vëzhguese mobile të IAP-së, Institucioni i Avokatit të Popullit jap këto:

REKOMANDIME

- Të bëhet pajisja me kohë e KVV-ve me tërë materialin e duhur për mbarëvajtjen e procesit të zgjedhjes në Ditën e Votimit.
- Të bëhet përzgjedhja adekuate e anëtarëve të KVV-ve dhe trajnimi e testimi i tyre adekuat.
- Të rishikohet mundësia e caktimit të anëtarëve të KVV-ve në vendvotimet apo QV ku ata votojnë ose sa më afër QV-ve ku e kanë vendvotimin.
- Anëtarët e KVV-ve që kryejnë rolin e Dhënësit të Fletëvotimeve dhe njëherit bëjnë edhe spërkatjen e gishtit të votuesve me ngjyrë të padukshme, të pajisen me dorëza, ashtu që të mënjanohet spërkatja e gishtave të tyre me këtë ngjyrë dhe të votojnë pa problem.
- Të iniciohet procedura penale dhe të vihen para organeve të drejtësisë të gjithë ata që kanë shkaktuar incidente dhe kanë penguar procesin e votimit.
- Të korrigjohen Listat Përfundimtare të Votuesve duke i hequr nga to të gjithë emrat e personave të vdekur dhe duke i shtuar me votuesit e rinj të cilët i kanë mbushur 18 vjet.
- Të gjithë, posterët dhe bilbordet e subjekteve politike, me fotografi të kandidatëve për kryetar komune dhe të kandidatëve për kuvende komunale duhet të largohen para fillimit të heshtjes zgjedhore, pra së paku 24 orë para fillimit të procesit të votimit.
- Të krijohen kushte përkatëse që të gjithë personat me aftësi të kufizuara (veçanërisht ata në karroca) të kenë qasje të papenguar në të gjitha QV-të dhe vendvotimet ku ata votojnë. Në rastet kur kjo nuk është e mundur apo kërkon më shumë kohë për t'iu

realizuar, këtyre personave t'iu mundësohet votimi në shtëpitë dhe banesat e tyre nga ekipet mobile përkatëse të KQZ-së dhe të KKZ-ve, në pajtim me Rregullën Zgjedhore përkatëse të KQZ-së.¹³

- Të respektohet parimi i dygjuhësisë në të gjitha QV-të dhe vendvotimet duke përfshirë edhe materialet zgjedhore në tërë territorin e Republikës së Kosovës, pa asnjë përjashtim.
- Të rregullohet me dispozita përkatëse ligjore realizimi i të drejtës së votimit për persona të cilët në ditën e votimit, përkatësisht gjatë kohëzgjatjes së procesit të votimit janë në detyrë, përkatësisht kujdestari.
- Të përmirësohet komunikimi me votuesit jashtë Kosovës, ashtu që ata të pajisen me kohë me fletëvotime dhe të mund të realizojnë të drejtën e tyre për të votuar, në pajtim me Rregullën Zgjedhore përkatëse të KQZ-së.¹⁴

¹³ Rregulla Zgjedhore nr. 04/2013 Votimi i personave me nevoja dhe rrethana të veçanta, neni 3.

¹⁴ Rregulla Zgjedhore nr. 03/2013 Votimi jashtë Kosovës, nenet 3-5.